

بررسی میزان شناخت کارشناسان فرهنگی از اهداف فرهنگی سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ و رابطه آن با احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند

سوره شاهعلی‌زاده^۲ * شهناز هاشمی^۳

چکیده

مقاله حاضر به بررسی میزان شناخت کارشناسان فرهنگی از اهداف فرهنگی سند چشم‌انداز و رابطه آن با احتمال تحقق اهداف مذکور پرداخته است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است. داده‌های حاصل، پس از روایی و پایایی‌سنجی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد. رابطه بین آگاهی از ابعاد مختلف الزامات فرهنگی سند چشم‌انداز و احتمال تحقق سند از طریق آزمون همبستگی پیرسون بررسی شد. نتیجه نشان داد: همه ابعاد طرح با احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند رابطه مستقیم و معناداری دارند. متغیرهای مستقل ۳۶ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین کرد. متغیرهای ایجاد باور، خواسته‌ها و مطالبات عمومی و هم‌راستاسازی منافع فردی و التزام مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی باقی ماندند و بقیه به علت عدم تأثیر معنادار از مدل رگرسیون خارج شدند. متغیر ایجاد باور بیش از بقیه بر متغیر وابسته احتمال تحقق اهداف تأثیرگذار است.

واژگان کلیدی: کارشناسان فرهنگی، سند چشم‌انداز ۱۴۰۴، اهداف فرهنگی و ایجاد باور

فصلنامه راهبرد اجتماعی فرهنگی • سال پنجم • شماره هفدهم • زمستان ۹۴ • صص ۲۱۹-۲۰۵

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۳/۳ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۴/۶/۳۱

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان «الزامات فرهنگی تحقق اهداف سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ از منظر کارشناسان فرهنگی و رسانه‌ای» است.
۲. کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، نویسنده مسئول (sooreh_s@yahoo.com)
۳. مدیر گروه پژوهشی علوم انسانی، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی و دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکز (shahnaz_hashemi@yahoo.com)

مقدمه

پس از تحولات دهه هشتاد در جهان، اکثر کشورهای جهان فرهنگ را در امر توسعه جدی تلقی نموده و همراه با برنامه ریزی‌های اجتماعی، اقتصادی، حقوقی و علمی، به برنامه‌ریزی فرهنگی نیز همت گماردند. از آنجا که توجه به زمینه‌های فرهنگی یکی از ضرورت‌های زندگی اجتماعی در جهان امروز محسوب می‌شود، نظام جمهوری اسلامی ایران دست به ابتکار عمل زده و چشم‌انداز توسعه را با الزامات فرهنگی آن مورد بررسی قرار داده و سند چشم‌انداز آن را به تصویب رساند. این سند از ابعاد مختلفی تشکیل شده است که مواد و بخش‌های این چشم‌انداز نشان‌دهنده اهمیت آن در نظام فکری و اداری در این نظام است. بنابر بر محتوای این چشم‌انداز، لازم است برای تحقق مواد الزام آور، کلیه امکانات مختلف تبلیغی، تشکیلاتی، سیاست‌گذاری و اجرایی کشور به خدمت گرفته شوند. از جمله استراتژی‌هایی که می‌تواند به هضم و تحقق این چشم‌انداز منتهی شوند، «الزامات فرهنگی» است. با عنایت به موارد قابل توجه، باید مفهوم روشنی از الزامات سند چشم‌انداز ارائه شده و با لحاظ این نکته غیر قابل انکار که کوشش قابل توجهی به منظور شناسایی شاخص‌های الزامات فرهنگی صورت نگرفته، به نظر می‌رسد که تلاش‌ها و برنامه‌ریزی‌ها نمی‌تواند ما را به سر منزل مقصود برساند.

توسعه زمانی میسر است که فرهنگ و سیاست و اقتصاد یک کشور رابطه‌ای منطقی با یکدیگر داشته باشند. زیربنای توسعه فرهنگی است. هر چند بحث توسعه ابعاد زیربنایی فرهنگی دارد، اما از لحاظ تکنیکی و فنی ساختاری، اصل ترکیب و تبدیل است که تفاوت اقتصادی، صنعتی و تجاری ملت‌ها را به نمایش می‌گذارد. مبنای تربیتی برای اصل ترکیب و تبدیل ابتدا فرهنگی و سپس فنی و تخصصی است (سریع‌القول، ۱۳۷۲: ۵۰).

به نظر می‌رسد که در آستانه قرن بیست و یکم، با توجه به جمعیت قابل ملاحظه مسلمان و وقوع انقلاب اسلامی که به لحاظ فکری و اندیشه‌ای و نحوه نگرش به جهان الگوی متفاوتی با آنچه در جهان رایج بوده و هست، ارائه داده است، مرحله دیگری از

توسعه شکل گرفته که در آن توسعه متناسب با فرهنگ دین اسلام یک فاکتور قابل توجه است. آکیروی ژاپنی در رابطه با اسلام و توسعه اظهار می‌دارد: از آنجا که فرهنگ و سنت در خاورمیانه بر اسلام مبتنی است، برنامه‌ریزان توسعه در هر یک از کشورهای خاورمیانه باید عوامل اسلامی را مد نظر داشته باشند (محنک، ۱۳۷۳: ۳). تفاوت این برنامه توسعه، در آن است که شاید اولین بار در دنیا باشد که در این امر، دین به‌عنوان فاکتور اصلی در آن دخالت دارد.

سند چشم‌انداز بیست ساله جمهوری اسلامی، تصویری از ایران آرمانی آینده است، اما کشور ایران تا چه میزان در راستای رسیدن به افق‌های سند چشم‌انداز و جامعه ایرانی توسعه یافته در سال ۱۴۰۴ در حال حرکت است؟ آیا سطوح و بخش‌های مختلف جامعه، از جمله بخش‌های مدیریتی، چه دولتی و چه خصوصی خود را با این سند در جهت توسعه همراه کرده‌اند؟ چقدر تلاش شده طبقات مختلف مردم و نخبگان و پژوهشگران بازتاب منافع و آرمان‌های خود را در سند مشاهده کنند؟

چنانچه متولیان اجرای برنامه‌های فرهنگی از سند چشم‌انداز شناخت کافی داشته باشند، بر اساس سیاست‌های کلان فرهنگی مدیریت فعالیت خویش را به دست می‌گیرند و به نحوی عمل می‌کنند که سیاست‌ها امکان تحقق یابند. کارآمدی مدیریت در هر حوزه‌ای زمانی به وقوع می‌پیوندد که سیاست‌های تعیین شده، اعم از خرد و کلان با شناخت بدنه کارشناسی در حیطه اجرا قرین موفقیت باشند. این پژوهش درصدد است الزامات تحقق این سند را از منظر کارشناسان بررسی کرده و عوامل و راهکارهای تقویت آن را شناسایی کند. با بهره‌گیری از این نظرات، مسلماً سیاست‌گذاری فرهنگی جمهوری اسلامی ایران بهتر خواهد توانست به اهداف این سند دست یابد. برای دستیابی به جایگاه اول فرهنگی و حفظ جایگاه جمهوری اسلامی ایران در جهان، توجه به یافته‌هایی از این دست بسیار مهم و ارزشمند است. در انتهای این تحقیق، راهکارهای پیشنهادی برای تقویت مبانی و اهداف در نظر گرفته شده که ارائه شده است. در این مقاله سعی شده است به سؤال‌های زیر پاسخ داده شود:

- میزان شناخت کارشناسان فرهنگی از اهداف فرهنگی سند چشم‌انداز چقدر است؟
- نظر کارشناسان رسانه‌ای و فرهنگی نسبت به تحقق اهداف طراحی شده در سند چیست؟

۱. مبانی نظری و مفهومی

توجه به نظریات اندیشمندان مختلفی که درباره فرهنگ مطالبی را مطرح کرده‌اند، ضروری به نظر می‌رسد تا بتوان از آن برای توضیح ماهیت فرهنگ و تبعات آن برای زندگی اجتماعی استفاده کرد. با توجه به گسترش و دگرگونی که فرهنگ هر جامعه در زمان و مکان داشته و دارد، نمی‌توان تنها به شرح چگونگی تحولات و تغییرات فرهنگی اکتفا کرد، بلکه با شناخت این پویایی، لازم است که در «فرهنگ‌پذیری» و «اشاعه فرهنگی» در جهان امروز، آگاهانه، نقشی فعال و مؤثر به عهده داشت. آینده‌نگری‌ها و برنامه‌ریزی‌های فرهنگی در معرض سیاست‌های نفع‌طلبانه، رقابت‌انگیز و سلطه‌جویانه استعماری و نواستعماری قرار می‌گیرد و کشورهای بزرگ می‌کوشند به هر وسیله و در هر لباسی، از زمینه‌های فرهنگی استفاده نمایند. اعمال و اجرای این برنامه‌ها و سیاست‌های فرهنگی به ناچار در کشورهای معروف به جهان سوم منجر به کنش‌ها و دخالت‌ها و پیامدهای پیچیده، زیان‌بخش و غالباً غم‌انگیز می‌شود. جامعه‌شناسان و مردم‌شناسان در این باره نقطه‌نظرها و جهت‌گیری‌های متفاوت و گاه متضادی عرضه می‌دارند که آشنایی با آنها می‌تواند در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی مؤثر و مفید افتد (روح‌الامینی، ۱۳۸۲: ۹).

امام خمینی (ره) می‌فرماید: «بی‌شک بالاترین و والاترین عنصری که در موجودیت هر جامعه دخالت اساسی دارد فرهنگ آن جامعه است. اساساً فرهنگ هر جامعه هویت و موجودیت آن جامعه را شکل می‌دهد و با انحراف فرهنگ، هر چند جامعه در بعدهای اقتصادی، سیاسی، صنعتی و نظامی قدرتمند و قوی باشد، پوچ، پوک و میان‌تهی است. اگر فرهنگ جامعه‌ای وابسته و مرتزق از فرهنگ مخالف باشد، ناچار دیگر ابعاد آن جامعه به جانب مخالف گرایش پیدا می‌کند و بالاخره در آن مستهلک می‌شود و موجودیت خود را در تمام ابعاد از دست می‌دهد. استقلال و موجودیت هر جامعه از استقلال فرهنگ آن نشئت می‌گیرد و ساده‌اندیشی است که گمان شود با وابستگی فرهنگی استقلال در ابعاد دیگر یا یکی از آن امکان‌پذیر است، بی‌جهت و اتفاقی نیست که هدف اصلی استعمارگران که در رأس تمام اهداف آنان است، هجوم به فرهنگ جوامع زیر سلطه است» (امام خمینی (ره)، ۱۳۶۰، ج ۱۵: ۱۶۰).

معیارهای شاخص در نظام جمهوری اسلامی ایران برای پیشبرد اهداف و اصول خود، با عطف به مبانی دین اسلام تدوین می‌پذیرد. با توجه به این اصل خدشه‌ناپذیر و به تبعیت

از آن، مکتب فکری انقلاب اسلامی نیز نشأت گرفته از قرآن کریم، سیره پیامبر اسلام (ص) و امامان معصوم (ع) بوده و بر پایه مکتب فکری امامت و ولایت‌مداری تنظیم می‌شود. بر این اساس عجین شدن «دین و حکومت» و «دین و سیاست»، به واسطه اندیشه‌های عمیق امام خمینی (ره) انجام شده و اساس حکومت اسلامی را تشکیل می‌دهد. پارسونز بر این باور بود که آزادی و هدفمند بودن را تنها با در نظر گرفتن نقش فرهنگ می‌توان با هم جمع بست. او اظهار می‌داشت که کنش انسانی همواره یک بعد هنجاری و غیرعقلانی دارد و این کنش تحت هدایت آرمان‌ها و ادراکات عام است و از آنجا که درونی افرادند و موجب تأمین انگیزه افراد می‌شوند، الگوی داوطلبانه کنش را شکل می‌دهند، نه الگوی اجباری آن را.

پارسونز با برداشت‌های فرهنگی متأثر از شکل‌گیری رفتار فردی توسط وجدان جمعی دورکیم و جامعه‌شناسی دینی و مفهوم کنش مبتنی بر عقلانیت ارزشی ویر، معتقد است: در بیان کنش انسانی، انگیزه یک امر درونی و دارای الگوست و مردم را و می‌دارد تا داوطلبانه به سوی اهداف خاص مشترک گام بردارند. پارسونز فرهنگ را نیروی عمده‌ای می‌انگاشت که عناصر گوناگون نظام اجتماعی را به همدیگر پیوند می‌دهد. فرهنگ، میانجی کنش متقابل میان کنشگران است و شخصیت و نظام اجتماعی را باهم ترکیب می‌کند. فرهنگ این خاصیت را دارد که کم و بیش می‌تواند بخشی از نظام‌های دیگر شود. (صالحی امیری، ۱۳۸۹: ۲۷۴).

نظریه کارکردگرایی شئون مختلف جامعه را برحسب پیامدهای سودمندی که برای نظام بزرگ‌تر اجتماعی دارند، تبیین می‌کند و حضور هر جنبه یا عنصر را برحسب اثر سودمندی که برای کل نظام دارد، مورد توجه قرار می‌دهد (لیتل، ۱۳۷۳). مالدینوفسکی و سایر کارکردگرایان، فرهنگ را دارای کارکرد ارضای نیازهای انسان در زندگی اجتماعی و انطباق انسان با محیط اطرافش می‌دانند و معتقدند: اجزای مختلف فرهنگ، در ارتباط تنگاتنگ با یکدیگر و در جهت برآوردن این خواسته شرکت می‌جویند (معینی، ۱۳۷۴).

نظریه ساختارگرایی شئون مختلف جامعه را برحسب پیامدهای پیش‌بینی‌پذیر اوصاف ساختاری جامعه تبیین می‌کند. این رویکرد خود شامل دو الگوی تبیینی می‌شود: الگوی اول گونه‌ای از تبیین علی است که ساختارهای اجتماعی را علت اصلی پدیده‌های اجتماعی می‌داند. الگوی دوم، نیاز به رابطه علی را منکر است و در عوض، شئون مختلف پدیده‌های

اجتماعی را به نحوی تبیین می‌کند که نشان می‌دهد آن شئون چگونه با ساختارهای انتزاعی زیرین هماهنگ می‌شوند. ساختارگرایان فرهنگی در تلاش هستند تا «دستور زبان» زیرین پدیده‌های فرهنگی را که همان نظم زیرین پدیده‌هاست، به دست آورند (لیتل، پیشین).

توسعه در هر کشوری زمانی معنی واقعی خود را می‌یابد که مرزهای جغرافیایی را پشت سر گذارده و در عرصه جهانی خود را نشان دهد. در چنین روندی پدیده جهانی شدن - که به بیانی سیاستی امپریالیستی است - در تقابل با این اصل مورد ارزیابی قرار گرفته و فرهنگ‌های بومی و منطقه‌ای در موضع تفاهم یا تقابل با آن تفسیر می‌شوند. آگاهی از مواضع «جهانی شدن» می‌تواند ما را در خصوص برنامه‌ریزی صحیح مطمئن ساخته و منجر به برداشتن قدم‌های مطمئن گرداند. برای ورود به عرصه جهانی، الزاماً باید محیط سه‌گانه فرهنگی خود را به خوبی بشناسیم (فرهنگ دینی، ملی و جهانی). بدون شناخت مفاهیم، اندیشه‌ها و نظریه‌های فرهنگی متنوع و گسترده در جهان امروز نمی‌توانیم تحولات فرهنگی را به نحوی منطقی و واقع‌بینانه درک کنیم (صالحی امیری، ۱۳۸۹: ۸).

در زمینه مرکزیت تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی در حوزه فرهنگ، دو نظریه عمده وجود دارد: نظریه اول معتقد به عدم دخالت نهاد دولت در برنامه‌ریزی فرهنگی است. نظریه دوم، معتقد به ایفای نقش مؤثر دولت و حضور آن در سطح مدیریت مسائل فرهنگی است. پیدایش نظریه عدم دخالت دولت در امور مختلف، از جمله فرهنگ، ریشه در بنیان‌های نگرش سرمایه‌داری غرب دارد. نگرش‌های غربی عمده‌ترین دلیل عدم دخالت دولت در برنامه‌ریزی فرهنگی را پاسداری از اصل دموکراسی و آزادی فکر و عقیده مطرح می‌سازند. بنابراین دخالت دولت در امور فرهنگی، به هر میزان که محدود و ناچیز باشد، مضر آزادی تفکر و بیان انسان‌ها و به‌عنوان مانعی جدی در مقابل آزاداندیشی قلمداد می‌شود. در این ساختار، مسائل فرهنگی همچون کالا ارزیابی می‌شود.

دامنه تأثیرگذاری قطب‌های اقتصادی بر برنامه‌ریزی فرهنگی دامنه تأثیرگذاری قطب‌های اقتصادی بر برنامه‌ریزی فرهنگی تا زیربنایی‌ترین سطوح تولید فرهنگی، بر پایه توسعه فناوری صورت می‌گیرد؛ به عبارتی، توسعه فناوری حاکم بر سفارشات تولیدات فرهنگی است. به عبارت دیگر، این صاحبان سرمایه هستند که جهت‌گیری سفارشات فرهنگی جامعه را تعیین می‌کنند.

دیدگاه دیگر که معتقد به نقش محوری دولت در سطح کلان برنامه‌ریزی فرهنگی

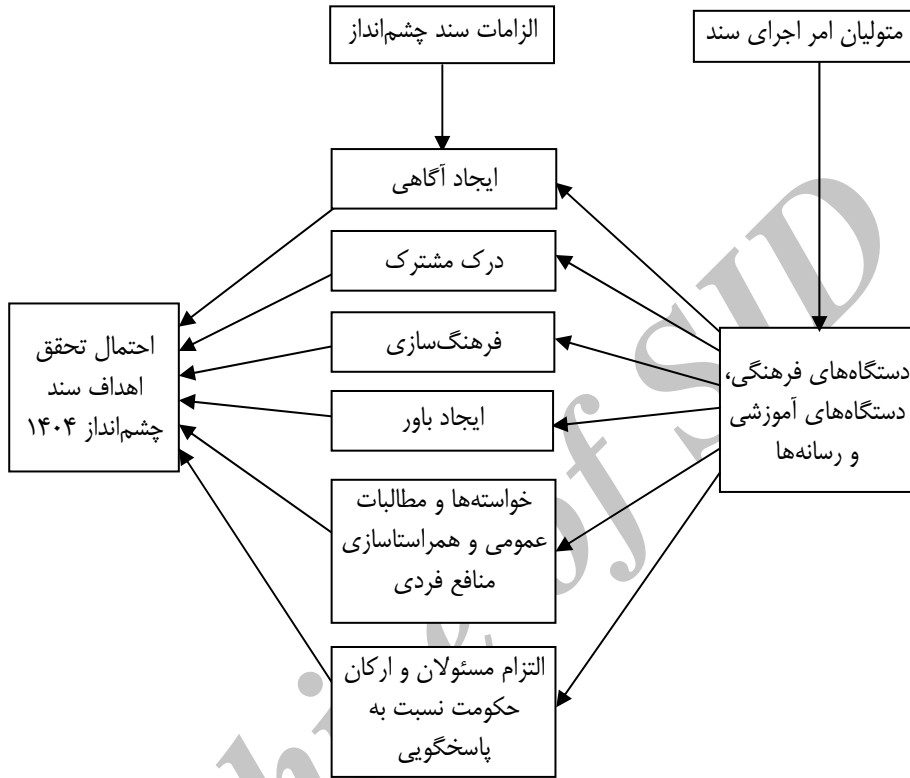
است، دولت را به‌عنوان مرکز نظام اجتماعی مبتنی بر بنیان دینی و به‌طور مشخص دین اسلام مطرح می‌سازد. بنابراین دولت نه تنها متولی تکامل فرهنگ است، بلکه سرپرست رشد و تکامل تمامی ابعاد اجتماعی حیات بشری نیز هست. به همین دلیل، اصولاً برنامه‌ریزی‌های فرهنگی نه تنها جدا و مستقل از تأثیرات دولت نیست، بلکه به دلیل جایگاه ولایتی و هدایتی خاصی که برای دولت ترسیم می‌شود. طرفداران این نظریه دلیل حضور دولت در برنامه‌ریزی فرهنگی را ضرورت هدایت و سرپرستی کلیه شئون زندگی اجتماعی در جهت سعادت، قانونمندی و ضابطه‌مندسازی، مقابله با هرج و مرج فرهنگی، اتخاذ موضع فعال فرهنگی در نظام موازنه جهانی، جلوگیری از ورود فرهنگ فاسد بیگانه به عرصه فرهنگ اسلامی، استقلال فرهنگی و... می‌دانند.

۲. مدل تحقیق

مدل تحقیق مراحل مختلفی همچون طرح مسئله، بررسی داده‌ها، جمع‌آوری تحلیل‌ها و تحلیل نهایی را شامل می‌شود. در واقع تحقق مرحله به مرحله این سند تحلیل‌های مختلفی را با خود همراه ساخته که نگاهی ولو گذرا به آنها، می‌تواند ما را در ارائه تحلیل نهایی کمک کند. هدف اصلی این پژوهش، رسیدن به تحلیلی روشن از چشم‌انداز و نشان دادن ابعاد مختلف آن است. این امر محقق نمی‌شود مگر با بررسی موارد زیر:

- در بررسی الزامات تحقق اهداف سند باید الزامات به خوبی تعریف شود. برخی از الزامات فرهنگی بر اساس متن کامل الزامات تحقق اهداف سند چشم‌انداز عبارتند از: ایجاد آگاهی، درک مشترک، فرهنگ‌سازی، ایجاد باور، خواسته‌ها و مطالبات عمومی و هم‌راستاسازی منافع فردی، التزام مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی (الزامات تحقق چشم‌انداز بیست‌ساله منتشر شده توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام).

- متولیان امر که باید این الزامات را اجرایی کنند عبارتند از: رسانه‌ها، دستگاه‌های فرهنگی و دستگاه‌های آموزشی که در این مقاله به دو مورد فرهنگی و رسانه‌ای پرداخته خواهد شد. این دستگاه‌ها با الزامات فرهنگی موجود که متغیرهای مستقل ما هستند، ما را به تحقق اهداف فرهنگی سند که متغیر وابسته است رهنمون می‌شود.

نمودار ۱. مدل اجرایی تحقیق

۳. روش پژوهش

این تحقیق مسئله محور و شامل تبیین و ارزیابی سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ برای توسعه است که در آن با استفاده از پرسشنامه، الزامات فرهنگی تحقق اهداف سند از منظر کارشناسان فرهنگی و رسانه‌ای ارزیابی و سنجیده می‌شود. برای شناخت سند چشم‌انداز و وضعیت موجود و دستیابی به مطالب و اسناد و نیز آگاهی از پیشینه و ادبیات پژوهش استفاده می‌شود. در نهایت برای جمع آوری داده‌ها، طبقه‌بندی، توصیف و تحلیل آنها از روش پیمایش استفاده می‌شود.

متغیرهای مستقل عبارتند از: ایجاد آگاهی، درک مشترک، فرهنگ‌سازی، ایجاد باور، خواسته‌ها و مطالبات عمومی و همراستاسازی منافع فردی، التزام مسئولان و ارکان

حکومت نسبت به پاسخگویی. احتمال تحقق اهداف سند نیز متغیر وابسته تحقیق است. جامعه آماری شامل کارشناسان خبره فرهنگی و رسانه‌ای وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند. روش نمونه‌گیری این پژوهش نیز به صورت احتمالی و از نوع تصادفی بود. برای محاسبه حجم نمونه، از آنجایی که جمعیت جامعه آماری مشخص نبود، از فرمول کوکران ساده استفاده شد. نمرات سؤالات بعد احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند چشم‌انداز با هم جمع شد و یک نمره کلی به دست آمد. میانگین ۱۱/۹۵ نمره متغیر وابسته و واریانس آن ۲۲/۸۹ شد.

$$n = \frac{t^2 \times \sigma^2}{d^2} \quad 200 = \frac{3/84 \times 22/89}{0/439}$$

مقادیر را در فرمول بالا وارد کرده و حجم نمونه برابر ۲۰۰ شد. جهت تنظیم اطلاعات و داده‌ها و نمایش آنها به صورت نمودارها و... از متداول‌ترین ابزار آماری موجود در مجموعه نرم‌افزار آماری SPSS استفاده شده است. جداول متقاطع به صورت دو متغیر و در بخش مربوط به آزمون فرضیات منظور شده است. برای آزمون فرضیات تحقیق و وجود تفاوت میان نمرات ارزیابی از آزمون مقایسه میانگین t برای گروه‌های مستقل استفاده شد و یکی از پیش‌نیازهای آزمون t ، برابری واریانس‌های دو گروه است. وجود این پیش‌نیاز را آزمون لون^۱ بررسی می‌کند. همچنین از نرم‌افزار آموس برای تحلیل مسیر استفاده شده است. در این پژوهش از پرسشنامه نظرسنجی محقق ساخته به عنوان مهم‌ترین ابزار استفاده شده است. از روش سازه‌ای برای بررسی اعتبار استفاده شد. با اصلاح مقدار آلفا، مقدار همبستگی تک تک گویه‌ها با مجموع نمرات بقیه گویه‌ها نیز به حد قابل قبول رسید. بنابراین مقیاس‌ها از اعتبار سازه‌ای مناسبی برخوردارند.

۴. یافته‌های تحقیق (تحلیل داده‌ها)

برای آزمون فرضیات به تناسب کار پژوهش از شیوه‌های مختلفی استفاده می‌شود. در پژوهش حاضر از آزمون t برای بررسی فرضیه برابری میانگین‌های دو نمونه استفاده می‌شود. همچنین رابطه بین ابعاد مختلف الزامات فرهنگی تحقق سند چشم‌انداز و احتمال تحقق اهداف سند از نظر کارشناسان فرهنگی و رسانه‌ای بررسی شد. رابطه بین ابعاد

مختلف سنجش را با احتمال تحقق اهداف بررسی کردیم که نتایج آن در جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۱. ضریب همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته

احتمال تحقق اهداف	التزام مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی	خواسته‌ها و مطالبات عمومی و همراستاسازی منافع فردی	ایجاد باور	فرهنگ‌سازی	درک مشترک	ایجاد آگاهی	
	۰/۳۷۳	۰/۱۷۱	۰/۳۸۱	۰/۳۱۲	۰/۶۴۹	۱	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۱۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۰/۵۴۰	۰/۳۳۵	۰/۴۹۳	۰/۴۴۹	۱	۰/۶۴۹	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۰/۴۴۶	۰/۴۴۵	۰/۴۹۶	۰/۵۷۰	۱	۰/۴۴۹	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۰/۵۲۲	۰/۵۸۱	۰/۳۷۷	۱	۰/۵۷۰	۰/۳۸۱	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۰/۴۱۲	۰/۲۶۳	۱	۰/۳۷۷	۰/۴۹۶	۰/۳۳۵	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۱۵	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۰/۴۷۲	۱	۰/۲۶۳	۰/۵۸۱	۰/۴۴۵	۰/۵۴۰	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد
	۱	۰/۴۷۲	۰/۴۱۲	۰/۵۲۲	۰/۴۴۶	۰/۲۹۲	ضریب همبستگی پیرسون
	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۱۰	معناداری
	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	۲۰۰	تعداد

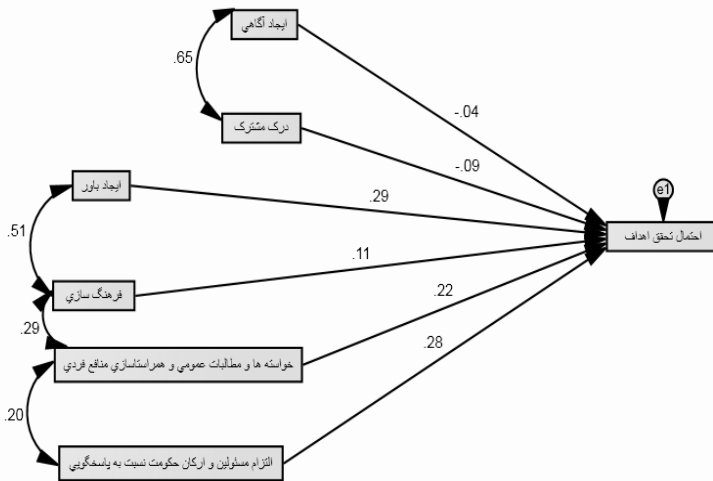
به منظور بررسی رابطه بین هر یک از ابعاد الزامات تحقق اهداف فرهنگی سند و ارزیابی کارکنان از تحقق اهداف سند از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. ستون معناداری نشان می‌دهد که همه ابعاد طرح با احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند رابطه مستقیم و

معناداری دارند. هر قدر موفقیت ابعاد مختلف الزامات فرهنگی بیشتر باشد، احتمال تحقق اهداف فرهنگی نیز بیشتر می‌شود. به منظور بررسی تأثیر همزمان متغیرهای مورد بررسی بر احتمال تحقق اهداف از آزمون رگرسیون از روش قدم به قدم استفاده شد. متغیرهای مستقل باقی مانده در مدل نهایی ۳۶ درصد تغییرات متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

جدول ۲. جدول نهایی مدل رگرسیون

معناداری	t	ضرایب غیراستاندارد		مدل	
		Beta	استاندارد میانگین		
۰/۰۰۰	۶/۸۷۵		۰/۷۷۳	۵/۳۱۷	۱
۰/۰۰۰	۸/۶۰۵	-۰/۵۲۲	۰/۱۲۰	۱/۰۳۷	
۰/۰۳۰	۲/۱۸۲		۱/۰۶۲	۲/۳۱۸	۲
۰/۰۰۰	۶/۷۶۲	-۰/۴۲۷	۰/۱۲۶	۰/۸۴۹	
۰/۰۰۰	۳/۹۶۷	۰/۲۵۱	۰/۰۴۴	۰/۱۷۳	۳
۰/۱۸۶	۱/۳۲۷		۱/۰۶۸	۱/۴۱۷	
۰/۰۰۰	۴/۰۱۲	-۰/۳۹۳	۰/۱۴۵	۰/۵۸۲	۳
۰/۰۰۰	۳/۸۶۹	-۰/۲۳۸	۰/۰۴۳	۰/۱۶۵	
۰/۰۰۱	۳/۴۰۷	-۰/۲۳۹	۰/۰۵۶	۰/۱۹۰	

جدول فوق در مدل نهایی تنها سه متغیر ایجاد باور، خواسته‌ها و مطالبات عمومی و هم‌راستاسازی منافع فرد و التزام مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی باقی مانده‌اند و بقیه متغیرها به علت نداشتن تأثیر معنادار از مدل رگرسیونی خارج شدند. برای ایجاد مدل مسیر از نرم افزار آموس استفاده شده است.

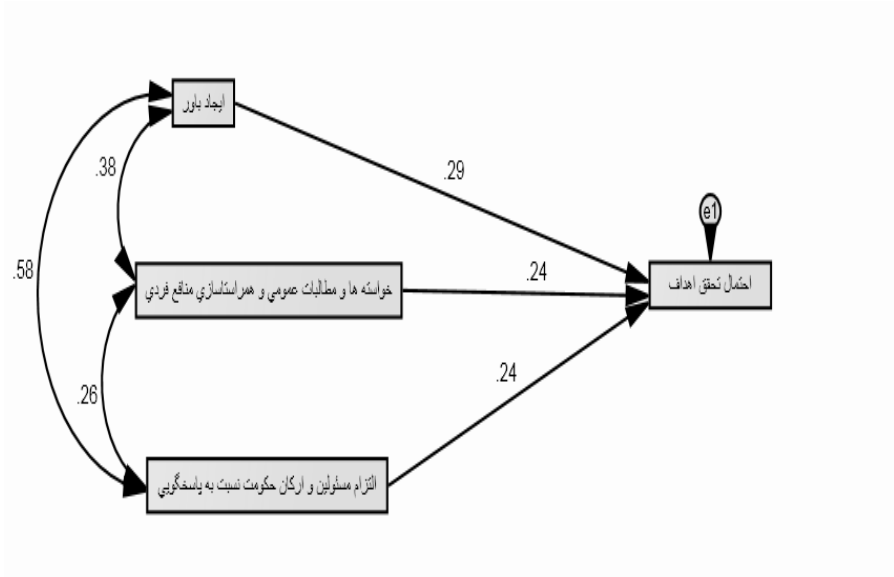

نمودار ۲. مدل مسیر ۱

جدول ۳. تأثیر متغیرهای مستقل و متغیر وابسته

P	C. R	خطای معیار	ضرایب رگرسیون			
۰/۵۹۲	-۰/۵۳۵	۰/۱۴۱	-۰/۰۷۶	ایجاد آگاهی	→---	احتمال تحقق اهداف
۰/۲۴۴	-۱/۱۶۶	۰/۱۳۶	-۰/۱۵۹	درک مشترک	→---	احتمال تحقق اهداف
۰/۱۲۱	۱/۵۵۲	۰/۱۲۲	۰/۱۹۰	فرهنگ سازی	→---	احتمال تحقق اهداف
***	۳/۵۰۸	-۰/۰۴۳	۰/۱۴۹	خواسته ها و مطالبات عمومی	→---	احتمال تحقق اهداف
***	۴/۵۹۲	۰/۰۴۵	۰/۲۰۹	التزام مسئولان	→---	احتمال تحقق اهداف
***	۴/۲۳۴	۰/۱۳۲	۰/۵۵۸	ایجاد باور	→---	احتمال تحقق اهداف

جدول ضرایب رگرسیونی نشان می دهد که متغیرهای ایجاد آگاهی، درک مشترک و فرهنگ سازی تأثیر معنادار بر متغیر وابسته ندارند، بنابراین از مدل حذف شدند و مجدداً مدل اجرا شد. همان طور که در نمودار ۳ مشاهده می شود، ضرایب مسیر با ضرایب حاصل از رگرسیون چند متغیره تفاوت چندانی ندارد و متغیر ایجاد باور تأثیر بیشتری بر متغیر وابسته نسبت به سایر متغیرها دارد.

نمودار ۳. مدل مسیر ۲

جدول ۴. ضرایب رگرسیونی

P	.C. R	خطای معیار	ضرایب رگرسیون		
***	۳/۸۹۸	۰/۰۴۲	۰/۱۶۵	خواسته‌ها و مطالبات عمومی	احتمال تحقق اهداف --->
***	۳/۴۳۳	۰/۰۵۵	۰/۱۹۰	التزام مسئولان	احتمال تحقق اهداف --->
***	۴/۰۴۲	۰/۱۴۴	۰/۵۸۲	ایجاد باور	احتمال تحقق اهداف --->

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

مقایسه ابعاد هم‌راستایی و سازگاری اهداف سند با خواسته‌ها و مطالبات عمومی در مقابل با هم‌راستایی با اهداف نخبگان نشان می‌دهد که در کل کارکنان رسانه‌ای و فرهنگی فکر می‌کنند که اهداف سند بیشتر بازتاب اهداف نخبگان است تا منافع مردم. در مورد احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند در سال ۱۴۰۴ نظرات متفاوتی وجود دارد. بیشتر پاسخگویان (۴۸/۵ درصد) فکر می‌کنند که اخلاقیات در این سال ضعیف‌تر می‌شود. در مقابل ۵۲/۵ درصد که فکر می‌کنند جامعه اخلاقی‌تر می‌شود. ۵۰ درصد پاسخگویان فکر می‌کنند

نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی در جامعه بیشتر می‌شود و ۲۴/۵ درصد فکر می‌کنند نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی در جامعه کمتر می‌شود.

بررسی فرضیات، وضع ابعاد مختلف سند را در میان این دو گروه مقایسه می‌کند و تفاوت‌ها در برداشت این دو گروه را نشان می‌دهد. یافته‌های تحقیق حاکی از این بود که تفاوت معناداری در بُعد موفقیت در فرهنگ‌سازی در راستای تحقق اهداف فرهنگی سند میان کارکنان با سطوح سنی متفاوت وجود داشت. همچنین کارکنان جوان‌تر نسبت به احتمال تحقق اهداف فرهنگی سند چشم‌انداز خوش‌بین‌تر هستند. بررسی رابطه ارزیابی پاسخگویان از ابعاد مختلف الزامات و احتمال تحقق اهداف سند نشان داد که هر قدر موفقیت ابعاد مختلف الزامات فرهنگی از دیدگاه پاسخگویان بیشتر باشد، احتمال تحقق اهداف فرهنگی نیز از نظر ایشان بیشتر می‌شود.

تحلیل رگرسیون که تأثیر همزمان متغیرها بر متغیر وابسته احتمال تحقق اهداف را بررسی می‌کند، نشان داد که در مدل نهایی تنها سه متغیر ایجاد باور، خواسته‌ها و مطالبات عمومی و هم‌راستاسازی منافع فرد و التزام مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی باقی مانده‌اند و سایر متغیرها تأثیر معناداری بر احتمال تحقق اهداف سند ندارند. می‌توان نتیجه گرفت: تا مردم و مسئولان به اهداف سند باور نداشته باشند، تا اهداف سند هم‌راستا با اهداف مردم نباشد و تا مسئولان و ارکان حکومت نسبت به پاسخگویی التزام نداشته باشند، اهداف سند نیز تحقق نمی‌یابد.

فهرست منابع

۱. امام خمینی (ره)، روح‌ا... (۱۳۶۰). صحیفه نور، جلد ۱۵.
۲. روح الامینی، محمد (۱۳۸۲). زمینه‌شناسی فرهنگ، نشر عطار.
۳. سریع‌القلم، محمود (۱۳۷۲). عقل و توسعه‌یافتگی، تهران: نشر سفیر.
۴. صالحی امیری، سیدرضا (۱۳۸۹). مفاهیم و نظریه‌های فرهنگی، تهران: نشر ققنوس.
۵. لیتل، دانیل (۱۳۷۳). تبیین در علوم اجتماعی، ترجمه عبدالکریم سروش، موسسه فرهنگی صراط.
۶. محنک، کاووس (۱۳۷۳). انتقال تکنولوژی، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران: نشر کویر.
۷. معینی، جهانگیر (۱۳۷۴). نظریه و فرهنگ، نشر مرکز مطالعات و تحقیقات استراتژیک فرهنگی.

Archive of SID